

Ortaokul Öğrencilerinde Okul Terk Riskinin İncelenmesi*

Duygu Şeyma AVŞAR¹, H. İsmail ARSLANTAŞ²

¹(Sorumlu yazar) Uzm., duyguseymavsar77@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7230-4180

²Pr. Dr., Mersin Üniversitesi, adaca66@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3109-6714

Makale Bilgisi	ÖZET
Geliş Tarihi: 11.02.2024	<p>Bu araştırma ortaokul öğrencilerinde okul terk riski taşıyan öğrencilerin incelenmesi ve okul terk risklerinin tespit edilmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini basit tesadüfi örnekleme yolu ile seçilmiş 2022-2023 eğitim öğretim yılında kamu ortaokullarında öğrenim gören 5., 6., 7. ve 8. sınıf ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin okul terk riski puanları kişisel bilgi formu ve Okul Terk Riski Ölçeğinden (OTRÖ) elde edilen verilerden oluşmaktadır. Bulgular incelendiğinde, okul terk riskinin ölçeğin geneli ve alt boyutlarında ortalamanın üzerinde yaşanmakta olduğu ortaya konmuştur. Bunun dışında ise cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrencinin kardeş sayısı ve kaçınıcı kardeş olduğu, devamsızlık gün sayısı ve ailelerinin aylık gelir düzeyine göre değişiklik gösterdiği de tespit edilmiştir.</p>
Kabul Tarihi: 04.04.2024	
© UEAD 2024 Tüm hakları saklıdır.	

Anahtar Sözcükler: Okul terk riski, ortaokul öğrencileri, okul terk nedenleri.

Investigating of School Dropout Among Middle School Students

Article Information	ABSTRACT
Received: 11 February 2024	<p>This research aims to examine middle school students at risk of school dropout and to identify school dropout risks based on students' perspectives. The sample of the research consists of 5th, 6th, 7th, and 8th-grade middle school students selected through simple random sampling during the 2022-2023 academic year in public middle schools. The data for the school dropout risk scores of these students are obtained from personal information forms and the School Dropout Risk Scale (SDRS). Upon examining the findings, it is revealed that the school dropout risk is experienced above the average in both the overall scale and its sub-dimensions. Additionally, variations are observed based on gender, presence of another working person in the family, student's room, household status, quiet environment, private tutoring, internet and digital device access, grade level, school, number of siblings, birth order among siblings, grade point average, number of days absent, and monthly income level of their families.</p>
Accepted: 4 April 2024	
© UEAD 2024 All rights reserved.	

Keywords: School dropout risk, middle school students, reasons for school dropout.

DOI: 10.32960/uead.1435067

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi

Kaynakça Gösterimi: Avşar, D. Ş., & Arslantaş, H. İ. (2024). Ortaokul öğrencilerinde okul terk riskinin incelenmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 8(1), 108-125.

Citation Information: Avşar, D. Ş., & Arslantaş, H. İ. (2024). Investigating of school dropout among middle school students. *National Journal of Education Academy*, 8(1), 108-125.

1. GİRİŞ

Eğitim tüm bireylerin doğuştan sahip olduğu temel bir haktır. Toplumun yapıtaşı olan bireylerin yetişmesinde ve ülkelerin kalkınmasında en önemli etkenlerden biri olan eğitim ile bireyler hem ülkelerinin hem de kendi geleceklerini inşa etmektedir. Okullar da eğitimin gerçekleşmesini sağlayan birer eğitim kurumu olarak önemli konumdadır. Ancak eğitimin önemi günümüzde yeterince fark edilmemekte ve okullarda birçok öğrencinin eğitimini yarıda bırakması ile yapılan yatırımlar boşa harcanmaktadır. Ancak yasal olarak zorunlu dahi olsa pek çok çocuk temel eğitimlerini tamamlamadan okul terki yapmaktadır. En genel haliyle öğrencilerin başarılı olamayıp diploma elde edemediği okuldan ayrılması olarak tanımlanan okul terki, küresel bir sorun haline dönüşmektedir (Mahoney, 2018). Ballı ve Kartal'a (2020) göre ise diploma alınmadan, belirlenen yaş sınırına erişmeden okuldan ayrılmak okul terki olarak belirtilmiştir. Okulu terk eden birey, yalnızca kendi yaşamında ve geleceğinde değil; toplumun da geleceğinde değişikliklere neden olmaktadır. Çocuklar eğitim haklarından vazgeçerken ülkelerde uzun vadede yoksulluğun ve işsizliğin artması, refahın azalması, suç ve intihar oranlarında artış gibi çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır (Ramsdal & Wynn, 2021). Öğrenciler açısından bakıldığında ise öğrencilerin eğitimlerini yarıda bırakması sonucunda gelecek yaşamlarında kendilerine bir kariyer inşa etmede sorunlar yaşaması, niteliği düşük işlerde çalışmak durumunda kalmaları, sağlık problemleri ve yaşam boyu öğrenmeden yoksun kalmaları gibi sorunlarla yüzleşmeleri gerekebilir (Altun Aslan, 2022; Bakırtaş & Nazlıoğlu, 2021). Okul terki durumu bu nedenle oldukça önemli bir problem olarak görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde öğrencilerin okul terki yapmalarının ardında pek çok neden olduğu ve sürecinde karmaşık olduğu görülmektedir (Karacabey, 2016).

Okul terk nedenleri sıralandığında başta cinsiyet olmak üzere, akademik başarı, sınıf tekrarı, ailenin sosyoekonomik gelir düzeyi, okula karşı ilgisizlik, devamsızlık, akran sorunları ve antisosyal davranışlar gibi nedenlerden oluştuğu görülmektedir (Dirik, 2020; Küçükarslan, 2019; Zorbaz & Özer, 2020). Yayımlanan pek çok rapor incelendiğinde, Türkiye'deki okul terk oranlarının ortalamanın üzerinde bulunduğu tespit edilmiştir (ECEC, 2014; OECD, 2016; EUROSTAT, 2017). Bu nedenle, okulu terk etme riski gösteren öğrencilerin tespit edilmesi ile okul terkinin önüne geçilebileceği düşünülmektedir. Bu araştırma ile birlikte öğrencilerin okul terk riski nedenlerinin belirlenmesi ve okul terklerinin önlenmesine yardımcı olabilecek ipuçlarının bulunabilmesi amaçlanmaktadır.

1.1. Okul Terki

Okul terki, eğitim sisteminde önemli bir problem durumu olarak görülen bir olgudur. Ancak okul terkinin ardında yer alan nedenler ise oldukça karmaşıktır ve her öğrenci için bu nedenler değişebilmektedir. Alanyazında, çeşitli sınıflandırmalar vardır ve en fazla kabul gören nedenler ailesel, çevresel, bireysel ve okula dair nedenler olmak üzere dört temel neden olarak sınıflandırılmaktadır (Karacabey, 2016). Bu nedenlerden biri olarak *ailesel nedenlerin*, genellikle çocukların ailelerinin ekonomik durumlarına katkı sağlayabilmek için okuldan ayrıldıkları saptanmıştır (Alfonso vd., 2018). Bu durum günümüzde de devam eden bir sorundur ve oldukça yaygındır (Emiroğlu & Gençtanırım Kurt, 2023). Bunun dışında ise aile ile çocukları arasındaki ilişki durumu, ailenin sahip olduğu çocuk sayısı, çocuklarının kaçınıcı sırada olduğu gibi nedenler ailesel nedenler arasındadır (Akbulut, 2021).

Okula dair nedenler, okulun fiziki donanımları, okulun bulunduğu çevre, öğrenci sayısının okulun büyüklüğü ile oranı, öğretmenler ile öğrenciler arası ilişkiler, akran ilişkileri gibi nedenler bulunur (Robison vd., 2017). *Bireysel nedenler ise* öğrencilerin okulu sevmemesi, otoriteye karşı olma duyguları, öğrencilerin

yasaklı madde kullanımları, okulda yasak olan araç-gereç bulundurmaları veya akranlarına kötü davranışlar sergilemeleri ve onları yaralamaları gibi nedenler sıralanabilmektedir (Wood vd., 2017). Ayrıca, cinsiyet değişkeni de önemli bir bireysel faktör olarak yer alır. *Çevresel nedenler* ele alındığında, öğrencilerin sosyal çevrelerinde dışlanması, sosyal çevrelerinin onları kötü alışkanlıklara veya yasak maddelere alıştırmaları, çevrelerinin eğitime yönelik bakış açıları veya okul ile öğrencilerin evlerinin uzak olması gibi nedenler bulunur (Şahin vd., 2016). Yukarıda ele alınan tüm nedenler okul terk nedenleri arasındadır. Ancak her çocuğun okul terk nedeni değişiklik gösterebilir. Bu bağlamda okulu bırakmaya yönelik riskli görülen davranışlara ve tutumlara sahip çocukların tespit edilmesi sağlanabilir. Bu nedenle okul terk riskinden söz etmekte yarar vardır.

1.2. Okul Terk Riski

Okul terk riski, okulu terk etmede diğer öğrencilerden daha farklı davranışlarda bulunan ve bu nedenle okulu terk etmede riskli olarak görülen öğrencileri temsil eden bir kavramdır. Okul terk riski ile ilgili risk tipleri bulunmaktadır (Robison vd., 2017). Bu araştırmada Sütçü'nün (2015) geliştirdiği "Okul Terk Riski Ölçeğinde" belirlenen okul terk riski tipleri esas alınarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Ölçeğe göre üç risk tipi bulunmaktadır. Bu risk tipleri sırası ile "Başarısızlık algısı tipi, Sessiz davranma tipi ve Antisosyal davranma tipi olarak sınıflandırılır. Başarısızlık algısı tipine göre öğrencilerin derslerinde anlamakta sorun yaşadıkları, derslere karşı ilgili olamadıkları, kendilerini başarısız olarak görmeleri ve öğrenme güçlükleri yaşamaları ve bu nedenle sınıf tekrarı yapmaları gibi davranışlar görülebilmektedir. Sessiz davranma tipine göre öğrencilerin sosyal ortamlarda sorunlar yaşadıkları, okul içi ve okul dışında çeşitli sorunlar yaşadıkları ve okuldan giderek koştukları gözlenmektedir (Zorbaz, 2018). Antisosyal davranma tipinde ise öğrencilerin akran zorbalığı yaptığı, okula geç gelip gittiği, derslere katılım göstermedikleri, saldırgan davranışlarda buldukları ve okul kurallarına aykırı davrandıkları saptanmıştır (Emiroğlu & Gençtanırım Kurt, 2023).

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın ana problem cümlesi "Ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski puanları ne düzeydedir?" biçimindedir. Araştırmanın alt problemleri ise aşağıda bulunmaktadır;

1. Ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski öğrenim gördüğü okula göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski öğrencinin kaç kardeşi olduğuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski öğrencinin kaçınıcı kardeş olduğuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski not ortalamasına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

7. Ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski devamsızlık gün sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski öğrencinin ailesinin aylık gelirine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Okul terki kavramsal olarak birçok nedenden kaynaklanabilmekle birlikte bir anda ortaya çıkan veya tespit edilmesi kolay olan bir sorun olarak görülmektedir. Bu araştırmanın çalışma grubu olarak ortaokul kademesinin tercih edilmesinde de belirli nedenler vardır. Öncelikle ortaokul ara bir katman olarak ilköğretimden mezun olan öğrenciler için yeni bir kademedir ve yapılan birçok çalışmada özellikle lise düzeyinde öğrencilerin okul terk oranlarının arttığı tespit edilmiştir (Arslan, 2021; Bakırtaş & Nazlıoğlu, 2021; Koçtürk, Bilge & Yüksel, 2018; Nazlı & Sezer, 2023). Bu nedenle lise öncesinde okulu terk etme riski bulunan öğrencilerin tespit edilmesi ile okul terk oranlarının azaltılabilmesinde etkili olabileceği düşünüldüğü için ortaokul kademesi uygun görülmüştür. Nitekim, yapılan çalışmalar incelendiğinde de okul terkinde ortaokul kademesinin okula yönelik bırakma eğilimi göstermede, belirli risk davranışları göstermede önemli bir kademe olduğunu tespit eden çalışmalar olduğu saptanmıştır (Altun, Yüksek & Günal, 2022; Köse, 2014; Özgü, 2015; Sağın & Güllü, 2020; Şimşek & Şahin, 2013; Yeşilgöz Şengün, 2023).

2. YÖNTEM

Bu araştırma ortaokul 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski düzeylerinin saptanabilmesi ve bu öğrencilerin cinsiyete, sınıf düzeyine, öğrencinin kaç kardeşi olduğuna, öğrencinin ailede kaçınıcı kardeş olduğuna, not ortalamasına, devamsızlık gün sayısına, öğrencinin ailesinin aylık gelirine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenebilmesi için gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla betimsel tarama modeli ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel ve ilişkisel tarama modeli nicel araştırmalarda sıklıkla kullanılan araştırma yöntemlerindedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2024). Betimsel tarama modellerinde araştırma konusu betimlenir ve var olan olgu veya olay olduğu biçimde ifade edilir (Karasar, 2020). İlişkisel tarama modellerinde ise iki ya da daha fazla değişken bir arada yer alır ve bu değişkenlerin anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmeye çalışılmaktadır. Basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile tercih edilen Mersin ili merkez ilçelerindeki (Akdeniz, Mezitli, Toroslar, Yenişehir) kamu okullarındaki 606 öğrenci araştırmada yer almıştır. Araştırmaya katılan tüm öğrencilerin okulları arasındaki örneklem sayılarının, kademelerdeki öğrenci sayılarının ve kız/erkek öğrenci sayılarının birbirine yakın olmasına dikkat edilmiştir. Nicel verilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda katılımcılara ilişkin bilgilerin bulunduğu tablo yer almaktadır.

Tablo 1. *Nicel Veriler Toplanan Öğrencilerin Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Bilgiler*

	f	%
Cinsiyet		
Kız	319	52.6
Erkek	287	47.4
Toplam	606	100.0
Sınıf Düzeyi		
Beşinci Sınıf	136	22.4
Altıncı Sınıf	181	29.9
Yedinci Sınıf	127	21.0
Sekizinci Sınıf	162	26.7
Toplam	606	100.0

Kaç Kardeşi Var		
Kardeşi yok	58	9.6
1 kardeş	201	33.2
2 kardeş	134	22.1
3 kardeş	96	15.8
4 kardeş	53	8.7
4 kardeş ve daha fazla	64	10.6
Toplam	606	100.0
Kaçınıcı Kardeş		
Kardeşi yok	58	9.6
1. kardeş	201	33.2
2. kardeş	134	22.1
3. kardeş	96	15.8
4. kardeş	53	8.7
4. kardeş ve daha fazla	64	10.6
Toplam	606	100.0
Not Ortalaması		
0-44	6	1.0
45-54	9	1.5
55-69	74	12.2
70-84	202	33.3
85-100	315	52.0
Toplam	606	100.0
Devamsızlık Gün Sayısı		
10 günden az	506	83.5
10 gün	39	6.4
10 günden çok	61	10.1
Toplam	606	100.0
Ailenin Aylık Geliri		
7.552 ₺ ve altı	131	21.6
7.553 ₺- 14.000 ₺	231	38.1
14.001 ₺ ve üstü	244	40.3
Toplam	606	100.0

2.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini elde etmek amacı ile Sütçü (2015) tarafından geliştirilen OTRÖ ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu ile öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, kaçınıcı kardeş, not ortalaması, devamsızlık gün sayısı ve ailesinin aylık gelirine yönelik bilgilerine ulaşılmıştır.

Okul Terk Riski Ölçeği; Sütçü (2015) tarafından geliştirilen ve 33 maddesi bulunan ölçeğin üç alt boyutu vardır. Başarısızlık algısı alt boyutunda 8 madde, Sessiz davranma alt boyutunda 9 madde ve Anti sosyal davranma alt boyutunda (16 madde) bulunmaktadır. Kullanılan ölçek Likert tipi 5'li derecelendirme ölçeği özelliğine sahiptir. Öğrencilerin 2,50 puan ve üzerinde puan almaları öğrencilerin okul terk riski düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin başarısızlık algısı alt boyutu için Cronbach Alpha değeri .83, sessiz davranma alt boyutu için .84 ve antisosyal davranma alt boyutu için ise .91 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada da Cronbach Alpha değeri başarısızlık algısı alt boyutunda .80, sessiz davranma alt boyutunda .84 ve antisosyal davranma alt boyutu için ise .86 olarak tespit edilmiştir. Veri toplama süreci ortalama 20-30 dakika kadar sürmüştür.

2.2. Veri Toplama Süreci

Araştırma verilerini toplamak için hazırlanan Kişisel bilgi formu ve Okul Terk Riski Ölçeği uygulanabilmesi için velilere veli onam formu doldurulmuştur. Veli onam formlarının ardından ise formlar katılımcılar tarafından gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmıştır. Veri toplama süreci 20-30 dakika kadar sürmüştür.

2.3. Veri Analizi

Araştırmada alt problemlere yönelik veriler nicel yöntem ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler katılımcılara uygulanan kişisel bilgi formu ile Okul Terk Riski Ölçeği ile toplanan verilerden oluşmaktadır. Analizlerin uygulanması için ölçekten elde edilen puanların dağılımının normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Buna göre, kayıp veri bulunmamakta ve tespit edilen 16 uç değer örneklem grubundan çıkarılmıştır ve araştırma toplam 606 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Normallik testleri için hangi testin kullanılacağına dair gözlem sayıları incelenmiş ve gözlem sayısının 30 ve üzeri olması nedeni ile Kolmogorov Smirnov (K-S) testi uygulanmıştır. Uygulanan parametrik testler için gereken varsayımların sağlanmasının ardından araştırmanın alt problemlerine ilişkin ilişkisiz örneklemelere yönelik olarak ilişkisiz örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmasına karar verilmiştir. Analizlerde cinsiyet için ilişkisiz örneklemelerde kullanılan t- testi, sınıf düzeyi, okul, kardeş sayısı, kaçınca kardeş, not ortalaması, devamsızlık gün sayısı ve ailesinin aylık gelir düzeyi için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi “Ortaokul 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski puanları ne düzeydedir?” biçimindedir. Ortaokul öğrencilerinin okul terk riski düzeyini saptayabilmek için uygulanan Okul Terk Riski Ölçeğinden aldıkları puanlarının ölçeğin alt boyutlarına ilişkin betimleyici istatistik sonuçları aşağıda sunulmaktadır;

Tablo 2. Okul Terk Riski Ölçeğinden Aldıkları Puanların Alt Boyutlara İlişkin Betimsel İstatistikleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std Sapma
Başarısızlık Algısı	606	1.63	5.00	3.89	.03109
Sessiz Davranma	606	1.00	5.00	3.58	.03834
Anti Sosyal Davranma	606	2.53	5.00	4.24	.02441

Tablo 2’de ortaokul öğrencilerinin başarısızlık algısı alt boyutuna ait puanların ortalaması 3,89’dur. Ölçeğin başarısızlık alt boyutundan alınan en düşük puan 1,63 ve en yüksek puan ise 5,00’tir. Ortaokul öğrencilerinin sessiz davranma alt boyutuna ait puanların ortalaması 3,58’dir. Sessiz davranma alt boyutundan alınan en düşük puan 1,00 ve en yüksek puan ise 5,00’tir. Antisozyal davranma alt boyutuna ait puanların ortalaması 4,24’dir. Ölçeğin antisozyal davranma alt boyutundan alınan en düşük puan 2,53 ve en yüksek puan ise 5,00’tir.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Ortaokul öğrencilerinin okul terk riski cinsiyete göre anlamlı fark göstermekte midir?” şeklindedir. Ortaokul öğrencilerinin okul terk riski düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı

bir farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek amacıyla yapılan analiz sonucu aşağı tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Okul Terk Riski Ölçeğinin Puanlarının Cinsiyete Göre İlişkiz Örneklerde t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.s	sd	t	p
Başarısızlık algısı	Kız	319	3.88	43.13	770	-.458	.478
	Erkek	287	3.90	44.91	760		
Sessiz Davranma	Kız	319	3.52	53.83	961	1.607	.182
	Erkek	287	3.65	54.37	921		
Antisosyal Davranma	Kız	319	4.29	31.75	567	1.962	.012*
	Erkek	287	4.19	37.39	633		
Toplam	Kız	319	3.89	34.50	633	-.358	.721
	Erkek	287	3.91	38.47	651		

*p<.0.5

Tablo 3'te, ölçeğin genelinde ve başarısızlık algısı alt boyutu ve sessiz davranma alt boyutunda ortaokul öğrencilerinin okul terk riski düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Antisosyal davranma alt boyutunda, kız öğrencilerin okul terk riski düzeylerinin ($\bar{X}= 4,29$), erkek öğrencilere ($\bar{X}= 4,19$) oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Terk Riski Ölçeğinden Aldıkları Puanların Öğrencinin Sınıf Düzeyine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S	sd	f	p	Anlamlı Fark
Başarısızlık Algısı	5.Sınıf	136	3.99	82.80	3.602	8.444	.000*	5.sınıf – 7.sınıf 6.sınıf – 7.sınıf 6. sınıf – 8.sınıf
	6.sınıf	181	4.06	69.96				
	7.sınıf	127	3.67	73.81				
	8.sınıf	162	3.79	75.53				
	Total	606	3.89	76.53				
Sessiz Davranma	5.sınıf	136	3.62	01.00	3.602	5.699	.001*	6.sınıf – 7.sınıf 6. sınıf – 8.sınıf
	6.sınıf	181	3.78	92.46				
	7.sınıf	127	3.36	88.67				
	8.sınıf	162	3.50	91.81				
	Total	606	3.58	94.37				
Antisosyal Davranma	5.sınıf	136	4.24	66.08	3.602	8.395	.000*	6.sınıf – 7.sınıf 6. sınıf – 8.sınıf
	6.sınıf	181	4.35	59.00				
	7.sınıf	127	4.16	52.62				
	8.sınıf	162	4.17	60.00				
	Total	606	4.24	60.08				

*p<.0.5

Tablo 4'te, ortaokul öğrencilerinin okul terk riski düzeyleri arasında öğrenim gördüğü sınıf düzeyine göre ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Başarısızlık algısı alt boyutunda ($F(3,602) = 8,444, p < .05$) göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Sınıf düzeyinin başarısızlık algısı alt boyutunda farkın kaynağını 5. sınıf ve 7. sınıf, 6. sınıf ve 7. sınıf ve 6.sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin oluşturduğu saptanmıştır. Sessizlik algısı alt boyutunda ($F(3,602) = 5,699, p < .05$) anlamlı biçimde değişmektedir. Sınıf düzeyinin sessiz davranma alt boyutunda farkın kaynağını 6.sınıf ve 7. sınıf ve 6. sınıf ve 8.sınıf öğrencilerinin oluşturduğu saptanmıştır. Antisosyal davranma alt boyutunda ($F(3,602) = 8,395, p < .05$) sınıf düzeyi değişkenine anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Sınıf düzeyinin antisosyal davranma alt boyutunda farkın kaynağını 6.sınıf ve 7. sınıf ve 6.sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin oluşturduğu gözlenmiştir.

Tukey testinin başarısızlık algısı alt boyutundaki sonuçlarına göre, 5. sınıf ($\bar{X} = 3,99$) öğrencilerinin 7.sınıf ($\bar{X} = 3,67$) öğrencilerine kıyasla, 6.sınıf öğrencilerinin ($\bar{X} = 4,06$) 7.sınıf öğrencilerine ($\bar{X} = 3,67$) kıyasla ve 6.sınıf öğrencilerinin 8.sınıf ($\bar{X} = 3,79$) öğrencilerine kıyasla okul terk riskini daha yüksek düzeyde yaşadıkları görülmektedir. Sessiz davranma alt boyutundaki sonuçlarına göre, 6. sınıf ($\bar{X} = 3,78$) öğrencilerinin 7.sınıf ($\bar{X} = 3,36$) öğrencilerine kıyasla okul terk riskini daha yüksek düzeyde yaşadıkları tespit edilmiştir. Antisosyal davranma alt boyutundaki sonuçlara göre ise, 6. sınıf ($\bar{X} = 4,35$) öğrencilerinin 8. sınıf ($\bar{X} = 4,17$) öğrencilerine kıyasla okul terk riski düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Terk Riski Ölçeğinden Aldıkları Puanların Öğrencinin Kardeş Sayısına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	S	sd	f	p	Anlamlı Fark
Başarısızlık Algısı	Kardeşim yok	58	3.89	.70483				
	1 kardeşim var	201	4.05	.76366				
	2 kardeşim var	134	3.90	.80096				
	3 kardeşim var	96	3.80	.71125		4.162	.001*	1 kardeşim var -4 ve daha fazla kardeşim var
	4 kardeşim var	53	3.76	.70637				
	4 ve daha fazla kardeşim var	64	3.60	.77903				
	Toplam	606	3.89	.76536				
Sessiz Davranma	Kardeşim yok	58	3.62	.99889				
	1 kardeşim var	201	3.68	.99625				
	2 kardeşim var	134	3.47	.99661				
	3 kardeşim var	96	3.61	.78752	6,601	1.732	.125	
	4 kardeşim var	53	3.64	.77949				
	4 ve daha fazla kardeşim var	64	3.34	.91922				
	Toplam	606	3.58	.94379				
Antisosyal Davranma	Kardeşim yok	58	4.24	.63409				
	1 kardeşim var	201	4.34	.57220				
	2 kardeşim var	134	4.22	.60009				
	3 kardeşim var	96	4.18	.62196		2.135	.060	
	4 kardeşim var	53	4.12	.61641				
	4 ve daha fazla kardeşim var	64	4.15	.58803				
	Toplam	606	4.24	.60083				

*p<.0.5

Tablo 5'te ortaokul öğrencilerinin okul terk riski düzeyleri arasında öğrencinin kardeş sayısına göre ölçeğin başarısızlık algısı alt boyutunda anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Başarısızlık algısı alt boyutunda ($F(6,601) = 4,162, p < .05$) anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Kardeş sayısı değişkeninin başarısızlık algısı alt boyutunda farkın kaynağını 1 kardeşim var ve 4 ve daha fazla kardeşim var olarak cevaplandıran öğrencilerin oluşturduğu saptanmıştır. Sessizlik algısı alt boyutunda ($F(6,601) = 1,732, p > .05$) ve antisosyal davranma alt boyutunda ($F(6,601) = 2,135, p > .05$) anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Tukey testinin başarısızlık algısı alt boyutundaki sonuçlarına göre, 1 kardeşi olan ($\bar{X} = 4,05$) öğrencilerin 4 ve daha fazla kardeşi olan ($\bar{X} = 3,76$) öğrencilere kıyasla okul terk riskini daha çok yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 6. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Terk Riski Ölçeğinden Aldıkları Puanların Öğrencinin Kaçınıcı Kardeş Olduğuna İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Kaçınıcı Kardeş	N	$\bar{X}$	S	sd	f	p	Anlamlı Fark
Başarısızlık Algısı	Kardeşim yok	9	3.94	.66471				
	1. kardeş	245	4.03	.74616				
	2. kardeş	172	3.82	.81019				
	3. kardeş	99	3.85	.73046		3.449	.004*	1.kardeş-4. ve sonraki kardeş
	4. kardeş	48	3.69	.73747				
	4. kardeş ve daha fazla	33	3.62	.68500				
	Toplam	606	3.89	.76536				
Sessiz Davranma	Kardeşim yok	9	4.02	.87003				
	1. kardeş	245	3.60	.99375				
	2. kardeş	172	3.59	.96580				
	3. kardeş	99	3.48	.85304	6.600	1.405	.220	
	4. kardeş	48	3.75	.85537				
	4. kardeş ve daha fazla	33	3.34	.79919				
	Toplam	606	3.58	.94379				
Antisosyal Davranma	Kardeşim yok	9	4.22	.71367				
	1. kardeş	245	4.32	.56410				
	2. kardeş	172	4.20	.64069				
	3. kardeş	99	4.16	.65025		1.528	.179	
	4. kardeş	48	4.19	.54943				
	4. kardeş ve daha fazla	33	4.20	.50390				
	Toplam	606	4.24	.60083				

* $p < .05$

Tablo 6 da ortaokul öğrencilerinin öğrencilerin okul terk riski düzeyleri arasında öğrencinin kaçınıcı kardeş olduğuna göre ölçeğin başarısızlık algısı alt boyutunda anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Başarısızlık algısı alt boyutunda ($F(6,606) = 3,449, p < .05$) kaçınıcı kardeş değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Kaçınıcı kardeş değişkeninin başarısızlık algısı alt boyutunda farkın kaynağını 1. kardeş ve 4. ve sonraki kardeş olarak cevaplandıran öğrencilerin oluşturduğu bulunmuştur. Sessizlik algısı alt boyutunda ($F(6,606) = 1,405, p > .05$) ve antisosyal davranma alt boyutunda ($F(6,606) = 1,528, p > .05$)

anlamli bir farklılık görülmemektedir. Tukey testinin başarısızlık algısı alt boyutundaki sonuçlarına göre, 1. kardeş ($\bar{X}=4,03$) olan öğrencilerin 4. ve daha sonraki kardeş olan ($\bar{X}=3,62$) öğrencilere kıyasla okul terk riskini daha fazla yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 7. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Terk Riski Ölçeğinden Aldıkları Puanların Öğrencilerin Not Ortalamasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Not Ortalaması	N	$\bar{X}$	S	sd	f	p	Anlamli Fark
Başarısızlık Algısı	0-44	6	2.75	.67546				(70-84) -
	45-54	9	3.20	.62187				(55-69)
	55-69	74	3.26	.71331				(85-100)-
	70-84	202	3.63	.70261		54.840		(0-44)
	85-100	315	4.24	.61274		.000*		(85-100) -
	Toplam	606	3.89	.76536				(45-54)
Sessiz Davranma	0-44	6	2.60	1.09378				(85-100) -
	45-54	9	2.93	1.08093				(0-44)
	55-69	74	3.21	.82209				(85-100) -
	70-84	202	3.45	.89482	4.602	1.290		(45-54)
	85-100	315	3.79	.93690		.000*		(85-100) -
	Toplam	606	3.58	.94379				(55-69)
Antisosyal Davranma	0-44	6	3.56	1.02607				(85-100) -
	45-54	9	4.14	.59996				(0-44)
	55-69	74	3.93	.61346				(85-100) -
	70-84	202	4.16	.60214		12.968		(55-69)
	85-100	315	4.38	.54294		.000*		(85-100) -
	Toplam	606	4.24	.60083				(70-84)

*p<.05

Tablo 7' de, ortaokul öğrencilerinin öğrencilerin okul terk riski düzeyleri arasında not ortalamasına göre ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Başarısızlık algısı alt boyutunda ($F(4,602) = 54,840, p <.05$) anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Not ortalaması değişkeninin başarısızlık algısı alt boyutunda farkın kaynağını (70-84) ve (55-69), (85-100) ve (0-44), (85-100) ve (45-54) ve (85-100) ve (70-84) notlarının oluşturduğu saptanmıştır. Sessizlik algısı alt boyutunda ($F(4,602) = 11,290, p <.05$) farklılaşmaktadır. Not ortalaması değişkeninin sessiz davranma alt boyutunda farkın kaynağını (85-100) ve (0-44), (85-100) ve (45-54), (85-100) ve (55-69) ve (85-100) ve (70-84) notlarının oluşturduğu bulunmuştur. Antisosyal davranma alt boyutunda ($F(3,602) = 12,968, p <.05$) okul değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Not ortalaması değişkeninin antisosyal davranma alt boyutunda farkın kaynağını (85-100) ve (0-44), (85-100) ve (55-69) ve (85-100) ve (70-84) notlarının oluşturduğu gözlenmiştir.

Tukey testinin başarısızlık algısı alt boyutundaki sonuçlarına göre, (70-84) notu olan ($\bar{X}=3,63$) öğrencilerin (55-69) notu olan ($\bar{X}=3,26$) öğrencilere kıyasla, (85-100) notu olan ($\bar{X}=4,24$) öğrencilerin (0-44) notu olan ($\bar{X}=2,75$) öğrencilere kıyasla, (85-100) notu olan ($\bar{X}=4,24$) öğrencilerin (70-84) notu olan ($\bar{X}=3,63$) öğrencilere kıyasla okul terk riskini daha yüksek düzeyde yaşadıkları görülmektedir. Sessiz davranma alt boyutunda, (85-100) notu olan ($\bar{X}=3,79$) öğrencilerin (0-44) notu olan ($\bar{X}=2,60$) öğrencilere kıyasla, (85-100) notu olan ($\bar{X}=3,79$) öğrencilerin (45-54) notu olan ($\bar{X}=2,93$) öğrencilere kıyasla, (85-100) notu olan ($\bar{X}=3,79$) öğrencilerin (55-69) notu olan ($\bar{X}=3,21$) öğrencilere kıyasla ve (85-100) notu olan ($\bar{X}=3,79$) öğrencilerin (70-84) notu olan ($\bar{X}=3,45$) öğrencilere kıyasla okul terk riskini daha yüksek

düzye de yaşadıkları görülmektedir. Antisoyal davranma alt boyutunda, (85-100) notu olan ($\bar{X}$ =4,38) öğrencilerin (0-44) notu olan ($\bar{X}$ =3,56) öğrencilere kıyasla, (85-100) notu olan ($\bar{X}$ =4,38) öğrencilerin (55-69) notu olan ($\bar{X}$ =3,93) öğrencilere kıyasla, (85-100) notu olan ($\bar{X}$ =4,38) öğrencilerin (70-84) notu olan ($\bar{X}$ =4,16) öğrencilere kıyasla okul terk riskini daha fazla yaşadıkları bulunmuştur.

Tablo 8. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Terk Riski Ölçeğinden Aldıkları Puanların Öğrencilerin Devamsızlık Gün Sayısına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Devamsızlık Gün Sayısı	N	$\bar{X}$	S	sd	f	p	Anlamlı Fark
Başarısızlık Algısı	10 günden az	506	3.96	.73280	2.604	14.275	.000*	10
	10 gün	39	3.63	.83301				günden
	10 günden çok	61	3.47	.82487				az- 10
	Toplam	606	3.89	.76536				gün
Sessiz Davranma	10 günden az	506	3.64	.92165	2.604	6.705	.001*	10
	10 gün	39	3.39	.90588				günden
	10 günden çok	61	3.21	1.05686				az- 10
	Toplam	606	3.58	.94379				günden
Antisoyal Davranma	10 günden az	506	4.27	.60089	2.604	2.755	.064	çok
	10 gün	39	4.12	.56484				10
	10 günden çok	61	4.10	.60510				günden
	Toplam	606	4.24	.60083				çok

*p<.05

Tablo 8’de ortaokul öğrencilerinin öğrencilerin okul terk riski düzeyleri arasında devamsızlık gün sayısına göre ölçeğin başarısızlık algısı ve sessiz davranma alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Başarısızlık algısı alt boyutunda ($F(2,604) = 14,275$, $p < .05$) anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Devamsızlık gün sayısı değişkeninin başarısızlık algısı alt boyutunda farkın kaynağını 10 günden az ve 10 gün, 10 günden az ve 10 günden çok devamsızlık yapan öğrencilerin oluşturduğu saptanmıştır. Sessizlik algısı alt boyutunda ($F(2,604) = 6,705$, $p < .05$) anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Devamsızlık gün sayısı değişkeninin sessiz davranma alt boyutunda farkın kaynağını 10 günden az ve 10 günden çok devamsızlık yapan öğrencilerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Antisoyal davranma alt boyutunda ise ($F(2,604) = 2,755$, $p > .05$) devamsızlık gün sayısına göre anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır. Tukey testinin başarısızlık algısı alt boyutundaki sonuçlarına göre, 10 günden az devamsızlık yapan ($\bar{X} = 3,96$) öğrencilerin 10 gün devamsızlık yapan ($\bar{X} = 3,63$) öğrencilere kıyasla, 10 günden az devamsızlık yapan ($\bar{X} = 3,64$) öğrencilerin 10 günden çok devamsızlık yapan ($\bar{X} = 3,21$) öğrencilere kıyasla okul terk riskini daha fazla yaşadıkları saptanmıştır. Sessiz davranma alt boyutunda da 10 günden az devamsızlık yapan ($\bar{X} = 3,64$) öğrencilerin 10 gün günden çok devamsızlık yapan ($\bar{X} = 3,21$) öğrencilere kıyasla okul terk riskini daha fazla barındırdığı bulunmuştur.

Tablo 9. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Terk Riski Ölçeğinden Aldıkları Puanların Öğrencinin Ailesinin Aylık Gelirine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Ailenin Aylık Geliri	N	$\bar{X}$	S	sd	f	p	Anlamlı Fark
Başarısızlık Algısı	7.552 ₺ ve altı	131	3.70	.73645	2.604	13.909	.000*	14.001 ₺ ve üstü – 7.553 ₺- 14.000 ₺
	7.553 ₺- 14.000 ₺	231	3.80	.77010				
	14.001 ₺ ve üstü	244	4.08	.73664				
	Toplam	606	3.89	.76536				
Sessiz Davranma	7.552 ₺ ve altı	131	3.45	.90488	2.604	8.134	.000*	14.001 ₺ ve üstü- 7.553 ₺ – 14.000 ₺
	7.553 ₺- 14.000 ₺	231	3.46	.90349				
	14.001 ₺ ve üstü	244	3.77	.97403				
	Toplam	606	3.58	.94379				
Antisosyal Davranma	7.552 ₺ ve altı	131	4.20	.60197	2.604	1.899	.151	
	7.553 ₺- 14.000 ₺	231	4.20	.57191				
	14.001 ₺ ve üstü	244	4.30	.62428				
	Toplam	606	4.24	.60083				

*p<.0.5

Tablo 9’da ortaokul öğrencilerinin öğrencilerin okul terk riski düzeyleri arasında ailenin aylık gelirine göre ölçeğin başarısızlık algısı ve sessiz davranma alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Başarısızlık algısı alt boyutunda ($F(2,604) = 13,909$, $p < .05$) ailenin aylık gelirine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Ailenin aylık geliri değişkeninin başarısızlık algısı alt boyutunda farkın kaynağını 14.001 ₺ ve üstü gelir düzeyine ve 7.553 ₺-14.000 ₺ gelir düzeyine sahip öğrencilerin oluşturduğu, sessizlik algısı alt boyutunda ($F(2,604) = 8,134$, $p < .05$) ailenin aylık gelir düzeyi değişkenine göre değiştiği bulunmuştur. Ailenin gelir düzeyi değişkeninin sessiz davranma alt boyutunda farkın kaynağını 14.000 ₺ ve üstü gelir düzeyine ve 7.553 ₺- 14.000 ₺ gelir düzeyine sahip öğrencilerin oluşturduğu ve antisosyal davranma alt boyutunda ise ($F(2,604) = 1,899$, $p > .05$) ailenin aylık gelir düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı bulunmuştur. Tukey testinin başarısızlık algısı alt boyutundaki sonuçlarına göre, ailenin gelir düzeyi 14.001 ₺ ve üstü olan ($\bar{X} = 4,08$) öğrencilerin ailenin gelir düzeyi 7.553 ₺-14.000 ₺ olan ($\bar{X} = 3,80$) öğrencilere kıyasla okul terk riskini daha fazla yaşadıkları bulunmuştur. Sessiz davranma alt boyutunda ise, gelir düzeyi 14.001 ₺ ve üstü olan ($\bar{X} = 3,77$) öğrencilerin gelir düzeyi 7.553 ₺-14.000 ₺ olan ($\bar{X} = 3,46$) öğrencilere kıyasla okul terk riskini daha fazla yaşadıkları saptanmıştır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Ortaokul 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riski puanları ne düzeydedir?’’ şeklindeki alt problemine yönelik uygulanan ölçek sonucunda, ölçeğin genelinde okul terk riski puanlarının 2.50 ve üzeri olduğu ve bu nedenle öğrencilerin okul terk riski düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu saptanmıştır.

Bu durum araştırmadaki öğrencilerin okul terk düşüncelerinin olduğuna işaret ediyor olabilir. Ayrıca, öğrencilerin derslerde başarısızlık yaşadıklarını düşünmeleri, düşüncelerini ifade etme cesareti bulamamaları veya okuldaki kurallara uyum sağlamakla ilgili sorunlar yaşamaları gibi nedenlerin sebep olduğu düşünülmektedir. Ölçeğin başarısızlık algısı alt boyutunda öğrencilerin okul terk riski düzeyleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Bu durum, öğrencilerin akademik açıdan başarılı olmalarına karşın kendilerini başarısız görmelerinden, okuldaki derslerden uzaklaşmalarından ve okula devam etmekte güçlük çekmelerinden kaynaklı olabilir. Koçtürk, Bilge ve Yüksel’in (2018) çalışmasında da benzer bulgulara rastlanmıştır. Öğrenciler başarılı olduklarını düşündüklerinde kendilerini okula gitme ve derslere

katılmada motive edebilmektedirler (Zorbaz, 2018). Bu nedenle başarısızlık algısına sahip öğrencilerin okulu terk etme riskinin yüksek düzeyde yaşanmasının beklenen bir durum olduğu belirtilebilir.

Ölçeğin sessiz davranma alt boyutunda öğrencilerin okul terk riskinin yüksek düzeyde yaşandığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, okul içerisinde öğrencilerin utangaç ve içe kapanık olduğu, soru sormaktan çekindiği ve bu nedenle okuldan ve derslerden giderek uzaklaştığı için sessiz davranma alt boyutunda okul terk riskinin yüksek düzeyde yaşandığı düşünülmektedir. Aynı biçimde, Bowers ve Sprott'un (2012) araştırmasında da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Şimşek (2011) de kendini okula ait hissetmeyen öğrencilerin okul terk riskinin fazla olduğunu ileri sürmektedir. Sessiz davranma risk tipine dahil olan öğrencilerde öz yeterlilik inancının düşük olması öğrencinin kendine olan inanç duygusunu taşıyamamasından kaynaklanıyor olabilir. Bu öğrenciler bu nedenle kendilerine verilen bir işi yapamayacaklarını düşünebilir veya bu işin onlar için çok zor olacağını düşünerek yapmaktan kaçınabilirler. Bu durum okul içerisinde hem derslerde hem de ders dışı aktivitelerde öğrencilerin kendilerine pasif bir rol edinmesine neden oluyor olabilir. Zaman içerisinde bu öğrenciler okuldan uzaklaşabilir ve okulu bırakabilirler. Ölçeğin antisosyal davranma alt boyutunda okul terk riskinin yüksek düzeyde yaşandığı görülmektedir. Buna göre, okulda özellikle akranları tarafından haksız durumlar yaşayan, okul idaresi tarafından çeşitli cezalara uğrayan öğrencilerin zamanla okuldan uzaklaştıkları veya okula geç kalan, okul kurallarını ihlal eden ve ders akışını bozan öğrencilerin okulu bıraktıkları gözlenmektedir. Öğrenciler bu davranışları öğretmenleri tarafından dikkat çekmek için veya uğradıkları haksızlığa yönelik bir tepki gösterebilmek amacıyla gerçekleştiriyor olabilirler. Zorbaz ve Özer'in (2020) çalışmasında antisosyal davranışlar gösteren öğrencilerin okul terk riski gösterdiği tespit edilmiştir. Çalışmaya göre, okulda antisosyal davranış gösteren öğrencilerin akademik başarılarının da azaldığı ve okul terkinin arttığı tespit edilmiştir.

Ortaokul 5.,6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul terk riskinin çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, cinsiyet değişkeninde antisosyal davranma alt boyutunda farklılık gösterdiği saptanmıştır. Buna göre, kız öğrencilerin okul terk riski erkek öğrencilerden daha fazla yaşadıkları bulunmuştur. Sütçü'nün (2015) çalışmasında da kız öğrencilerin okul terk riski düzeylerinin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum kız çocuklarının genellikle evde, ev işlerinde çalıştırılmak istenmesinden, muhafazakâr yapıdaki ailelerin kız çocuklarını belirli bir yaştan sonra okula göndermek istememesinden, kız öğrencilerin erken yaşta evlendirilmek istenmesinden veya okula devam etmelerinin aile için yük olarak görülmesinden kaynaklı olabilir (Teyfur ve Teyfur, 2023). Benzer biçimde, Mussida vd.'nin (2019) çalışmasında da kız öğrencilerin okul terk riskinin erkek öğrencilerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, bazı çalışmalarda erkek öğrencilerde okul terk riskinin kız öğrencilerden daha fazla olduğunu saptanmıştır (Borgna ve Struffolino, 2017; EUROSTAT, 2020). Nitekim, Arslan'ın (2021) çalışmasında da erkek öğrencilerde okul terk riski kız öğrencilerden daha fazla olarak bulunmuştur. Bulguların farklı çıkmasında örneklem grubuna dair özelliklerin etkili olabileceği düşünülmektedir.

Sınıf düzeyine göre, öğrencilerin sınıf düzeyi ile okul terk riski arasında ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Başarısızlık algısı alt boyutunda, 5. ve 6. sınıftaki öğrencilerin okul terk riski 7. ve 8. sınıftaki öğrencilerden yüksek olarak saptanmıştır. Sessiz davranma ve antisosyal davranma alt boyutunda ise 6. sınıf öğrencilerinin 7. ve 8. sınıftaki öğrencilere kıyasla okul terk riski daha fazla gözlenmektedir. Ayrıca, okul terk riskinin en çok 6. sınıfta yaşandığı saptanmıştır. Bu durum 5. sınıfı yeni bitirmiş öğrenciler açısından ele alındığında, 6. sınıfta öğrencilerin okula tam olarak

alışamamalarından, sosyal uyum gösterememelerinden ve sınıf düzeyindeki değişimden dolayı çevrelerinin de değişmesinden kaynaklı olabilir. Ayrıca derslerin ilköğretime göre zorluk düzeyinin artmasından kaynaklı gelişmiş olabilir. Alanyazındaki lise öğrencileriyle yapılan bazı çalışmalarda ise dokuzuncu sınıfın okul terk riski diğer sınıflara oranla daha yüksek olarak tespit edilmiştir (Franklin ve Trouard, 2016; Öğülmüş, 2013; Witte ve Rogge, 2013). Dokuzuncu sınıf, öğrenciler için okul değişikliği yaptıkları ve eğitimlerinde bir üst aşamaya geçmeleri nedeniyle öğrencilerde okula alışmada zorluğa neden olduğu ve bu nedenle öğrencilerin okul terk riski gösteriyor olabilecekleri düşünülmektedir. Bu bağlamda, sınıf düzeyinin öğrencilerin okul terk riskinde belirleyici bir faktör olduğu ileri sürülebilir.

Kaçıncı kardeş değişkenine göre, öğrencilerin kaçınıcı kardeş olduğu ile okul terk riski arasında başarısızlık algısı alt boyutunda anlamlı bir farklılık göstermiştir. Buna göre, 1. kardeş olan öğrencilerin okul terk riski 4. ve daha sonraki kardeş olanlardan daha yüksek düzeyde bulunmuştur. 1. kardeş olan öğrenciler aslında okula ilk giden, eğitimle ilgili tecrübelerine ilk sahip olan kişidir. Aile çocuklarının eğitimiyle ilgili diğer çocuklarında olduğu kadar tecrübe sahibi de değildir. Bu nedenle öğrencinin ihtiyaçlarını, okul konusunda ne kadar desteğe ihtiyacı olduğunu zamanla öğrenebilir ve bazen bu durum öğrencide kötü eğitim tecrübeleri olarak yer edinebilir. Bu nedenle 1. kardeş öğrencilerin okul terk riskini 4. ve daha sonraki kardeş olan öğrencilerden daha yüksek düzeyde yaşamaları ailenin çocukları üzerindeki baskısından da kaynaklanıyor olabilir. UNICEF'in (2013) yapmış olduğu bir araştırmada, okulu terk eden öğrencilerin %40'ının 4 ve daha fazla kardeşe sahip oldukları tespit edilmiştir. Şimşek (2011) kardeş sayısı ile orantılı olarak okul terkinin artmakta olduğunu ileri sürmektedir.

Not ortalaması değişkenine göre, ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre, not ortalaması yüksek olan öğrencilerde de okul terk riski gözlenmektedir. Yani not ortalamasının düşük olmasının öğrencilerde okul terk riskini arttıran bir değişken olmadığı belirtilebilir. Buna karşın, Karacabey'in (2016) çalışmasında öğrencilerin not ortalamalarının düşük olması okul terk riskini arttıran bir durum olarak gözlenmektedir. Yapılan çalışmalarda akademik başarının okula devam etme durumunu etkilediği görülmektedir (Franklin ve Trouard, 2016; Wood vd., 2016). Bu çalışmadaki sonuçların alanyazından farklılık göstermesindeki neden öğrencilerin akademik başarı durumlarının okula devam etme durumlarında tek başına okula devam etmelerinde tek bir değişken olarak yeterince etkili olmadığı düşünülmektedir.

Devamsızlık gün sayısına göre, ölçeğin başarısızlık algısı alt boyutunda ve sessiz davranma alt boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Devamsızlık gün sayısı az olan öğrencilerin devamsızlık gün sayısı fazla olan öğrencilerden daha yüksek düzeyde okul terk riski barındırdığı saptanmıştır. Bu sonuçlar alanyazınla farklılaşmaktadır. Nitekim, Cobus ve Witte'ye (2015) ve Şahin, Arseven ve Kılıç'a (2016) göre öğrencilerin devamsızlık yapmaları okul terk risklerini arttırmaktadır. Yapılan devamsızlıkların nedeni olarak, çalışmada öğrencilerin ekonomik sorunlar yaşamaları ve bu nedenle çalışmak zorunda kalmalarından kaynaklandığı belirtilmiştir. Almış'ın (2019) çalışmasında da benzer bulgulara rastlanmıştır. Bunun dışında ise, Bedrossian'a (2017) göre devamsızlığın ardında ailenin çocuklarına yönelik eğitim beklentilerinin düşük olması, aile içi sorunlar etkili olarak görülmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin okul terk risklerinin devamsızlık gün sayısı az olan öğrencilerde daha yüksek düzeyde görülmesinin nedeni, öğrencilerin devamsızlık durumlarının dışında yer alan değişkenlerin onların okulu bırakma risklerinde etkili olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bununla birlikte, devamsızlık gün sayısı 10 günden çok olan öğrenci sayısının devamsızlık gün sayısı 10 gün ve 10 günden daha az olan öğrenci

sayısına kıyasla daha az olmasından dolayı da devamsızlık gün sayısı az olan öğrencilerde okul terk riski düzeyleri yüksek çıkmış olabilir.

Ailenin aylık gelirine göre, okul terk riski ile ölçeğin başarısızlık algısı ve sessiz davranma alt boyutunda anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Buna göre, ailesinin gelir düzeyinin artmasına karşın, öğrencilerin okul terk risklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular alanyazındaki çalışmalarla farklılık göstermektedir. Aküzüm vd. 'ne (2015) göre ailenin maddi sorunlar yaşaması çocuklarının çalışmak zorunda kalmasına neden olabildiği için bu öğrenciler zamanla okuldan uzaklaşmaktadır. White ve Kelly'nin (2010) çalışmasında da ailesinin gelir düzeyi düşük olan öğrencilerdeki okul terk riski oranı, gelir düzeyi yüksek olan öğrencilere göre dört kat daha yüksektir. UNICEF'e (2015) göre de ailenin gelir düzeyi öğrenci devamsızlığında etkili bir değişkendir ve okul terkinde yol açmaktadır. Gennetian vd. (2018) ve Gubbels vd.'ne (2019) göre ailenin gelir düzeyi öğrencinin okul terkinde en etkili değişkenlerden biri olarak görülmektedir. Ancak bu çalışmada elde edilen verilere göre ailenin gelir düzeyinin okul terk riskinde tek başına etkili olamayabileceği belirtilebilir. Son olarak, bu çalışmanın sonuçlarına göre öneride bulunmakta yarar vardır. Bu araştırma nicel yöntem ile yapılmış bir çalışma olarak, okul terk riskinin bir örneklem grubu ile ele alınmıştır. Bu nedenle örneklem grubundan evrene yönelik olarak bir genelleme yapabilme amacı taşımaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın problem durumu incelenirken derinlemesine bir çalışma sürdürülememiştir ve araştırma sınırlı kalmıştır. Yapılacak olan çalışmanın nitel yöntem ile sürdürülmesi ile araştırma problem kaynağının daha derin bir biçimde incelenebileceği düşünülmektedir.

Yazar Katkı Beyanı:

1. **Duygu Şeyma AVŞAR:** Alanyazın taraması, veri toplama ve analiz süreçleri, tartışma ve sonuç yazma.
2. **Hacı İsmail ARSLANTAŞ:** Danışmanlık kapsamında inceleme ve düzenlemeler.

5. KAYNAKÇA

- Akbulut, O. (2021). *High school dropout rates in Massachusetts: Contributing school factors and effectiveness of a change in school choice mechanism*. [Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.
- Aküzüm, C., Yavaş, T., Tan, Ç., & Uçar, M. B. (2015). İlköğretim kurumu öğrencilerinin devamsızlık ve okul terki nedenleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 167-192.
- Alfonso, M. L., Jackson, G., Jackson, A., Gupta, A., Antoine-Hardy, S., & Olivas, M. I. (2018). The willow hill community education assessment: Assessing the education needs of children in a former slave community. *Journal of African American Studies*, 22, 191-204.
- Almış, S. (2019). *Ortaöğretim düzeyindeki çocukların okul dışında kalma nedenleri ve deneyimleri*. [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.
- Altun Aslan, E. (2022). Evlilik nedeniyle okul terkinin toplumsal hareketlilik bağlamında değerlendirilmesi. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 7(1), 84-102.
- Altun, H., Yüksel, G. N., & Günal, Y. (2022). Ortaokul öğrencilerinin okul etkililiği algıları ile okul terki düşüncelerinin incelenmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(3), 1015-1043. <https://doi.org/10.37217/tebd.1140661>

- Arslan, A. (2021). Ortaöğretim öğrencilerinde okul terki riskinin yordayıcıları: Okula bağlılık ve okul tükenmişliği. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 54(2), 431-458. <https://doi.org/10.30964/auebfd.669522>
- Avrupa İstatistik Ofisi [Eurostat]. (2017). *Eğitim öğretimden erken ayrılma*. https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Early_leavers_from_education_and_training
- Bakırtaş, D., & Nazlıoğlu, M. (2021). Okul terkinin maliyeti: Kamu gelirleri kapsamında Türkiye değerlendirmesi. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 5(2), 671-691.
- Ballı, F., & Kartal, S. (2020). Okul terki araştırmaları: Sistematik bir analiz çalışması. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 257-278.
- Bedrossian, A. (2017). *Relationships between parenting practices, social engagement, academic competency, and high school dropout*. [Doctoral dissertation, Azusa Pacific University]. Proquest.
- Borgna, C., & Struffolino, E. (2017). Pushed or pulled? Girls and boys facing early school leaving risk in Italy. *Social Science Research*, 61, 298-313. doi: 10.1016/j.ssresearch.2016.06.021
- Bowers, A. J., & Sprott, R. (2012). Why tenth graders fail to finish high school: A dropout typology latent class analysis. *Journal of Education for Students*, 17, 129-148.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2024). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Cabus, S. J., & De Witte, K. (2015). Does unauthorized school absenteeism accelerates the dropout decision? –Evidence from a Bayesian duration model. *Applied Economics Letters*, 22(4), 266-271.
- De Witte, K., & Rogge, N. (2013). Ortaöğretimden ayrılma: İyi başlayan her şey yolundadır. *Avrupa Eğitim Dergisi*, 48(1), 131-149.
- Dirik, H. (2020). *Ortaöğretim kurumlarında okul terkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.
- Erken Çocukluk Eğitim ve Bakımı [ECEC]. (2014). *Avrupa Komisyonu (Erasmus+ Program Rehberi)*. [http://www.ua.gov.tr/docs/defaultsource/gençlikprogramı/erasmusprogramrehberi\(tr\).pdf?sfvrsn=0](http://www.ua.gov.tr/docs/defaultsource/gençlikprogramı/erasmusprogramrehberi(tr).pdf?sfvrsn=0)
- Emiroğlu, S., & Gençtanırım Kurt, D. G. (2023). Psikolojik danışman bakış açısıyla okul terki. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 6(1), 51-78.
- Franklin, B. J., & Trouard, S. B. (2016). Comparing dropout predictors for two state- level panels using grade 6 and grade 8 data. *The Journal of Educational Research*, 109(6), 631-639.
- Gennetian, L. A., Rodrigues, C., Hill, H. D., & Morris, P. A. (2018). Stability of income and school attendance among NYC students of low-income families. *Economics of Education Review*, 63, 20-30.
- Gubbels, J., van der Put, C. E., & Assink, M. (2019). Risk factors for school absenteeism and dropout: A meta-analytic review. *Journal of youth and adolescence*, 48, 1637-1667.
- Karacabey, M. F. (2016). *Ortaöğretimde okul terkinin bireysel ve kurumsal nedenleri: Şanlıurfa ili Örneği*. [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.

- Koçtürk, N., Bilge, F., & Yüksel, F. (2018). Erken yaşta evlenen ergenlerin bireysel ve ailesel özellikleri, okul terki ve evlilikle ilgili sorunları. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(50), 1-28.
- Köse, N. (2014). *Acarlar beldesinde okul terkleri ve devamsızlık sorunu*. [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.
- Küçükarslan, E. (2019). *Meslek lisesi öğrencilerinin okul terkinde rol oynayan faktörler ve önleme stratejilerine ilişkin yönetici öğretmen ve öğrenci görüşleri: AB ülkeleri ile karşılaştırılması*. [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.
- Mahoney, J. L. (2018). *School Dropout*. (Ed. M. H. Bornstein). *The SAGE Encyclopedia Of Lifespan Human Development* (ss. 1889-1891). Thousand Oaks, CA: SAGE
- Mussida, C., Sciulli, D., & Signorelli, M. (2019). Secondary school dropout and work outcomes in tendevolving countries. *Journal of Policy Modeling*, 41(4), 547-567. doi: 10.1016/j.jpolmod.2018.06.005
- Nazlı, E., & Sezer, Ö. (2023). Okula bağlılık ile riskli davranışlar arasındaki ilişkide eğitim ve işe dair gelecek beklentilerinin aracı rolü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 707-727. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2023.-1145312>
- OECD (2016). *Education at a Glance*. http://www.oecdilibrary.org/docserver/download/9616041e.pdf?expires=1487079378&id=id&accn_ame=guest&checksum=B5EB_9D8862071B221AAB27C305CB404C
- Öğülmüş, S. (2013). *Ortaöğretimde sınıf tekrarı, okul terk sebepleri ve örgün eğitim dışında kalan çocuklar politika önerileri raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Özgül, M. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin okul reddi ve okul terki risklerinin zorbalık-mağduriyet kategorilerine göre incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.
- Ramsdal, G., & Wynn, R. (2021). *How young people who had dropped out of high school experienced their re-enrolment processes*. *Int J Educ Res*, 106, 101732.
- Robison, S., Jagers, J., Rhodes, J., Blackmon, B. J., & Church, W. (2017). Correlates of educational success: Predictors of school dropout and graduation for urban students in the Deep South. *Children and Youth Services Review*, 73, 37-46.
- Sağın, A. E., & Güllü, M. (2020). Okul takımlarında yer alan sporcu öğrencilerle yer almayan öğrencilerin sosyal sermaye düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Journal of History School*, 46, 1858-1872.
- Şahin, S., Arseven, Z., & Kılıç, A. (2016). Causes of student absenteeism and school dropouts. *International Journal of Instruction*, 9(1), 195-210.
- Şimşek, H. (2011). Lise öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 27-47.
- Şimşek, H., & Şahin, S. (2013). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri (Şanlıurfa ili örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 41-72.
- Teyfur, M., & Teyfur, E. (2023). Liselerde kız öğrencilerinin okulu terk nedenleri ve çözüm önerileri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 60, 157-171.

- UNICEF. (2013). *Ortaöğretimde sınıf tekrarı, okul terk sebepleri ve örgün eğitim dışında kalan çocuklar politika önerileri raporu.*
- Yeşilgöz Şengün, G. (2023). *Ortaokul öğrencilerinin okul yaşantılarına yönelik algıları, bilişsel esneklikleri ve matematik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yüksek lisans tezi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.
- Zorbaz, O. (2018). *Lise öğrencilerinin okul terk risklerini etkileyen öğrenci ve okul düzeyindeki faktörler.* [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yök Tez Merkezi.
- Zorbaz, O., & Özer, A. (2020). Okul terk riskini etkileyen öğrenci özellikleri, bir okuldan diğerine farklı mıdır? *Eğitim ve Bilim*, 45(202), 191-210. doi: 10.15390/EB.2020.8266
- White, S. W., & Kelly, F. D. (2010). The school counselor's role in school dropout prevention. *Journal of Counseling and Development*, 88(2), 227-235.
- Wood, L., Kiperman, S., Esch, R. C., Leroux, A. J., & Truscott, S. D. (2017). Predicting dropout using student and school-level factors: An ecological perspective. *School Psychology Quarterly*, 32(1), 35–49.